

ƏZİM
ƏZİMZADƏ

1880 - 1943

rəngkarlıq qrafika

SƏRVƏT

Bakı, 2013

Layihənin rəhbəri: Çingiz Fərzəliyev

Layihənin əlaqələndiricisi: Toğrul Əfəndiyev

Mətnin müəllifi: Sevdə Həbibova

Head of Project: Chingiz Farzaliyev

Project Coordinator: Toğrul Afandiyev

Author of the text: Sevdə Habibova

Azərbaycan təsviri sənət ustalarına həsr olunmuş **“Sərvət”** albomlar silsiləsinin hazırlanmasında Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyinin əməkdaşları yaxından iştirak etmişlər. Silsilədə Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyinin, Müasir İncəsənət Muzeyinin, Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyinin, Azərbaycan Dövlət Rəsm Qalereyasının, Azərbaycan Musiqi Mədəniyyəti Dövlət Muzeyinin, Cəfər Cəbbarlı adına Azərbaycan Dövlət Teatr Muzeyinin fondlarında saxlanılan əsərlərdən və arxiv materiallarından istifadə olunmuşdur. Silsilədə həmçinin özəl qalereyalarda və şəxsi kolleksiyalarda qorunub saxlanılan sənət əsərləri də təqdim edilmişdir

Staff of the Azerbaijan National Museum of Art participated in the preparation of the **“Servet”** series of albums dedicated to the masters of Azerbaijani art.

This album series features works of art and archive materials in the following museums:

The Azerbaijan National Museum of Art,
The Museum of Modern Art,
The Nizami Ganjavi Azerbaijan National Museum of Literature,
The Azerbaijan State Art Gallery,
The Azerbaijan State Museum of Musical Culture,
The Jafar Jabbarli Azerbaijan State Museum of Theatre
and private galleries and collections

ISBN 978-9952-34-973-3

ISBN 978-9952-34-991-7

Fotolar
Arxiv araşdırmaları
Baş dizayner
İngilis dilinə tərcümə

Ələkbər Ağasiyev
Nailə Rəhimova
İrina Eldarova
Ian Peart, Səadət İbrahimova, Əminə Məlikova

Photography
Archive Research
Designer in Chief
Translation into English

Alakbar Aghasiyev
Naila Rahimova
Irina Eldarova
Ian Peart, Saadat Ibrahimova, Amina Melikova

© “Şərq-Qərb” Nəşriyyat Evi, 2013
© “Sharq-Qarb” (“East-West”) Publishing House, 2013

“Şərq-Qərb” Nəşriyyat Evinin mətbəəsində çap olunmuşdur
Azərbaycan, AZ1123, Bakı, Aşıq Ələsgər küçəsi, 17
Tel.: (+99412) 374 83 43

Printed at “Sharq-Qarb” Publishing House
Address: 17, Ashiq Alasgar Str., Baku, AZ1123, Azerbaijan
Tel.: (+99412) 374 83 43

www.eastwest.az www.fb.com/eastwest.az

Mündəricat Contents

6

Əzim Əzimzadə
Həyat və yaradıcılıq

Azim Azimzade
Life and Creative Work

100

Qısa tərcümeyi-hal
Short Biography

“Hacı-tacir” (fragment)
Kağız, sulu boya, tuş, 1939
Hacı-Merchant (fragment)
Paper, watercolour, ink, 1939

ƏZİM ƏZİMƏZADƏ

Əzim Əzimzadə
Azim Azimzade

“Əzim Əzimzadə müxtəlif zümrələrdən olan insanların tipik cizgilərini, bu və ya digər qəhrəmanın son dərəcə tanış xarakterik cizgilərini dəqiqliklə təsvir edir və bununla da müasirlərini valeh edirdi. Təsadüfi deyil ki, onun əsərləri əhalinin müxtəlif təbəqələri arasında və rəssamlarda dərin maraq doğururdu. Bu heyranlığın səbəbi, hər şeydən öncə, hər bir insanın təsvir olunmuş obrazların hamısını öz ətrafında, gündəlik həyatında görməsi idi. Rəsm əsəri, şəkil, xüsusən də karikatura, illüstrasiya həmişə xalq şüuruna daha yaxın olur”

Ömər Eldarov

Azərbaycan rəssamlarının pleyadası arasında fəxri yerlərdən biri Azərbaycanın ilk xalq rəssamı, Azərbaycanın satirik qrafika və karikatura janrının banisi Əzim Əzimzadəyə məxsusdur. Özlərini Ə.Əzimzadənin davamçıları hesab edən Azərbaycan rəssamlarının nəsilləri üçün onun çoxsaylı əsərləri və məşhur silsilələri tükənməz ilham mənbəyidir. Fəaliyyətinin təsiri altında Azərbaycan qrafikasının müasir simasının formalaşdırıldığı rəssamın yaradıcılığı çoxcəhətliyi və çoxplanlılığı ilə fərqlənir. Rəssam, qrafika, karikatura, teatr rəssamı kimi fəaliyyət göstərən Ə.Əzimzadə özündən sonra böyük irs qoymuşdur: dəzgah qrafika əsərləri, siyasi plakatlar, satirik jurnallar, qəzet rəsmləri və cizgiləri, teatr dekorasiyaları, kostyum eskizləri,

“Qurban bayramı”
Kağız, sulu boya, 1931
“Gurban Bayram”
Paper, watercolour, 1931

kitab illüstrasiyaları. Rəssamın yaradıcı irsi Azərbaycanın bir çox muzeylərinin fərəhi olmuş, onun ən önəmli əsərləri Azərbaycanın Milli İncəsənət muzeyinin, Əzim Əzimzadənin Ev muzeyinin, Cəfər Cabbarlı adına Azərbaycan Dövlət Teatr muzeyinin, Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı muzeyinin, Əlyazmalar İnstitutunun və ölkənin digər muzeylərinin kolleksiyalarına daxil olmuşdur.

Əzim Aslan oğlu Əzimzadə 1880-ci ildə Bakının yaxınlığında, Abşeronun Novxanı kəndində bənna Aslan Kərbəlayi Əbdül Əzim oğlunun ailəsində doğulmuşdur. Tezliklə rəssamın iş axtaran atası ailəsi ilə birlikdə şəhərə köçür və böyük tacir evinin tikintisində işləməyə başlayır. Atası Əzimi mollaxanaya qoyur. Orada o, üç il təhsil alır, ərəb və fars dillərində oxumağı, yazmağı öyrənir, lakin rəsm çəkməyə olan məhəbbəti gələcək rəssamı rus-tatar məktəbinə gətirir və burada o, ilk təhsilini alır. Əzim Əzimzadə hələ məktəb illərində rəsm çəkir, sevdiyi ədəbi əsərlərə illüstrasiyalar yaradır, əyani vəsaitlə bağlı işlərdə müəllimlərinə kömək edirdi. Hətta işləyərkən də onun rəsm çəkməyə olan marağı tükənmirdi. Xüsusi

“Köhnə Bakı tipləri”
Kağız, rəngli tuş, sulu boya, 1937
“Old Baku Characters”
Paper, colored ink, watercolour, 1937

rəssamlıq təhsili almayan gənc Əzim Bakıda tacir Ağabala Quliyevin evinin divarlarını bəzəyən rəssam Maslovdan dərslə almağa başlayır. Burada o, yağlı boya texnikasına yiyələnir və böyük səylə rəsm çəkmə qabiliyyətini təkmilləşdirir.

Tezliklə gənc rəssam satirik jurnallarda işləməyə başlayır. Ə.Əzizadənin yaradıcı irsində karikaturalar çox mühüm yer tutur. Rəssamın ilk karikaturaları “Molla Nəsrəddin” (1906-1931), “Zənbur” (1909-1910), “Kəlbiyyət” (1912-1913), “Baraban” (1912-1913), “Biç” (1909-1916), “Məzəli” (1914-1915), “Babayi-Əmir” (1915-1916), “Tuti” (1914-1916) kimi satirik jurnallarda dərc olundu. Bu jurnalların səhifələrində felyetonlar, yumoristik şeirlərlə yanaşı rəssamın karikaturaları və parlaq rəsmləri də yer aldı.

Azərbaycanda satirik rəsm və karikatura janrının inkişafı, birinci növbədə, “Molla Nəsrəddin” jurnalı ilə sıx bağlıdır. Özünün çoxillik mövcudluq dövründə bu jurnal maraqlı yaradıcılıq yolu keçmişdir. Jurnalın ilk nömrəsi 1906-cı ilin aprel ayında Tiflisdə nəşr olunmuşdur. Onun nəşri isə istedadlı yazıçı-publisist və dramaturq, Şərqdə müdriqliyi ilə tanınan Molla Nəsrəddinin adını

özünə təxəllüs götürmüş Cəlil Məmmədquluzadə idi. O zamanlar “Molla Nəsrəddin” bütün müsəlman Şərqiində ilk satirik jurnal idi. Azərbaycan ziyalılarının ən parlaq nümayəndələrinin qabaqcıl demokratik cəhdləri məhz burada öz təcəssümünü tapmışdır. Nəşrin adı Azərbaycanın görkəmli yazıçıları Cəlil Məmmədquluzadənin, M.Ə.Sabirin, Ə.Haqverdiyevin, Y.V.Çəmənəminlinin, M.S.Ordubadinin yaradıcılığı ilə sıx bağlı idi. Ədiblərlə yanaşı jurnalda O.Şmerlinq, İ.Rotter kimi rəssamlar da uğurla fəaliyyət göstərirdi.

Əzim Əzimzadənin bu jurnalla əməkdaşlığı xüsusi məhsuldarlığı ilə fərqlənirdi. Rəssamın Cəlil Məmmədquluzadə ilə yaradıcı ittifaqı məhz burada yaranmışdır. Ə.Əzimzadə jurnalda işləyərkən özünün dəqiq və yığcam rəsmləri ilə Cəlil Məmmədquluzadə publisistikası və bədii nəsrinin sadə və tez anlaşılan dili arasında harmonik uyğunluq yaratmağa müvəffəq olmuşdur. Əzimzadənin “İrşad” qəzetinin müştərisi” adlı ilk

“Köhnə Bakı tipləri”
Kağız, rəngli tuş, sulu boya, 1937
“Old Baku Characters”
Paper, colored ink, watercolour, 1937

rəsmi "Molla Nəsrəddin" jurnalında 1906-cı ildə işiq üzü görmüşdür. İyirmi beş il ərzində səhifələrində rəssamın böyük sayda karikatura və satirik rəsmlərinin yerləşdiyi məşhur jurnalla Ə.Əzimzadənin əməkdaşlığı belə başlamışdır. Sonralar, 1922-ci ildə jurnal öz fəaliyyətini bərpa edən zaman Ə.Əzimzadə onun baş rəssamı olmuşdur. 1931-ci ildə C. Məmmədquluzadənin ölümündən sonra jurnalın bağlanması qədər bu vəzifədə çalışmışdır.

Rəssamın yaradıcı siması, özünəməxsus üslubu və dəsti-xətti məhz "Molla Nəsrəddin" jurnalında formalaşmış, rəssamlıq məharəti burada təkmilləşmişdir. Keçmişin geridə qalmış, dövrünü sürmüş qalıqları ilə mübarizə, yeni progressiv həyatın təsdiqi, rəssamın həmin dövrdə yaratdığı bütün rəsmləri tam mənası ilə əks olunurdu. Rəssam özünün din, imperializm əleyhinə karikaturalarında dövrünün mühüm hadisələrinə münasibətini bildirirdi. Avropanın imperialist dövlətlərinin

Şərq ölkələrinə münasibətdə təcavüzkar siyasəti Ə.Əzimzadənin beynəlxalq mövzularda olan “İranın yeni basqınçıları”, “İran şiri”, “Uçuruma kim aparır”, “Çin və imperializm”, “Tərki-silah üzrə konfransda” adlı karikaturalarında öz əksini tapmışdır. Bu karikaturalar aktuallığı, yığcamlığı və dərin mənalılığı ilə fərqlənirdi. Eyni bir vərəqdə bir neçə rəsmın ardıcıl növbələnməsi, rəng ahənginin lokallığı rəssamın jurnal səhifələrində tez-tez istifadə etdiyi ən sevilən üsullarından idi.

Parlaq bədiilik, kəskinlik, bədii dilin səlisliyi və gözəlliyi rəssamın realist qrafika, satira, karikatura sahəsində hərtərəfli istedadını üzə çıxartdı. Həyat müşahidələrini ustalıqla görə bilmək, təsvir edilən obrazların, real həyat personajlarının və xarakterik

tipajların özəl cizgilərini duya bilmək bacarığı hazırlıq rəsmlərində və karikaturalarında, rəssamın öz ustalığını təkmilləşdirdiyi çoxsaylı albom eskizlərində təzahür edirdi. Azərbaycan yazıçılarına 1931-ci ildə yaradılmış dostluq şarjları silsiləsi də bu baxımdan maraq kəsb edir. Hüseyn Cavidə, Yusif Vəzir Çəmənəzəminliyə, Mikayıl Rəfiliyə, Süleyman Rüstəmə və digər yazıçılara xətti rəsm formasında qara tuşla çəkilmiş şarjlar yazıçıların xarakterlərini açmaqla yanaşı böyük yumor hissi ilə yerinə yetirilmişdir.

“Molla Nəsrəddin” jurnalının demokratik ənənələri, digər satirik jurnallarda gördüyü işlər Ə.Əzimzadə tərəfindən satirik qrafika, plakat sənəti üzrə ilk əsərlərin yaradılmasında uğurla istifadə olunmuşdur. 1920-ci illərdə rəssam plakatlar yaradır, xalq şənliklərini

**“Azərbaycan qadınlarının
təhsil aldığı mədrəsə”**
Kağız, sulu boya, qara tuş, 1935
**“Madrasa (school) for Azerbaijani
Women”**
Paper, watercolour, black ink, 1935

“Kasıb evində Ramazan”
Kağız, sulu boya, tuş, 1938
“Ramadan Bayram in a Poor Home”
Paper, watercolour, ink, 1938

və teatrların interyerlərini tərtib edir, o dövrdə tez-tez keçirilən mi-
ting konsertlərində iştirak edir. O, həmçinin böyüən nəslin estetik
tərbiyə məsələlərinə böyük diqqət göstərir, bütün fəhlə rayonla-
rında istedadlı uşaqlar və böyüklər üçün təsviri incəsənət studiya-
ları təşkil edir, buradakı məşğələlərə şəxsən özü rəhbərlik edirdi.
1920-ci ildə Bakıda “ROSTA satirasının pəncərələri” plakatlarını
nəşr etmək qərarına alındı. Ə.Əzimzadə də rəssamlar Telinqatərlə
(Beno), Q.Xalıqovla, İ.Axundovla birlikdə aktiv şəkildə bu işə
qoşuldu. Siyasi plakat ustası kimi o, siyasi kəskinliyi, təsir qüvvəsi
və parlaq dekorativliyi ilə fərqlənən yığcam əsərlər yaradırdı.
Rəssam bir- birini tamamlayan yazı ilə rəsmin ayrılmaz vəhdətində
ifadəliliyin bütün vasitələrindən bacarıqla istifadə edirdi.

1930-cu illərdə jurnal karikaturası sahəsindəki işləri Əzimzadəyə
böyük impuls verdi. Rəssamın dəzgah qrafikasında ən yaxşı
əsərləri və çoxsaylı silsilələri məhz bu dövrdə yaradıldı. Onun
ənənəvi süjet-kompozisiya xüsusiyyətli janr əsərləri “Köhnə
məişətin səhnələri” silsiləsində öz əksini tapdı. Rəssamın işlərinin

böyük əksəriyyəti cəmiyyətdəki çatışmamazlıqlarla, qanunların qeyri mükəmməlliyi ilə mübarizəyə və əhəmiyyətini itirmiş ənənələrin təsvirinə həsr edilmişdir. Bütün bu faktlar və hadisələr rəssamın qəlbində haray yaratmaqla yanaşı onun karikatura və rəsmlərində, plakat və illüstrasiyalarında “süjet”lərə çevrilirdi. Əzim Əzimzadə müxtəlif zümrələrdən olan insanların tipik obrazlarını dəqiqliklə təsvir edir, bu və ya digər “qəhrəmanının” son dərəcə tanış xarakter cizgilərini ifadə edə bilir və bununla da tamaşaçıları valeh edirdi. Onun əsərləri oxucular arasında böyük rəğbət yaradır, təsvir edilmiş əşyalar və ya hadisələr üzərində düşünməyə, onları düzgün qiymətləndirməyə vadar edirdi. Rəssamın yaradıcılığının əsas məqsədi – insanları maarifləndirmək və real həyatın passiv müşahidəçiləri olaraq qalmaqdan çəkindirmək cəhdi belə reallaşırdı.

1930-cu illərin əvvəllərində yaradılmış akvarel əsərlər – “Kasıb evində toy”, “Varlı evində toy”, “Arvad toyu”, “Kasıb evində Ramazan”, “Varlı evində Ramazan”, “Varlı evində qurban bayramı” – rəssamı narahat edən, onu laqeyd qoya bilməyən köhnə Azərbaycan

“Keçmişin məişət səhnəsi”
Kağız, tuş, 1939
“Past Way of Life”
Paper, ink, 1939

“Görədil kəndi”
Kağız, sulu boya, 1936
“Goradil Village”
Paper, watercolour, 1936

cəmiyyətindəki sosial ziddiyyətləri müəyyən istehza və kinayə ilə çatdırırdı. Müxtəlif sosial təbəqələrdən olan nümayəndələrdə bayramların, dini mərasimlərin, toy şənliklərinin belə müqayisəsi yolu ilə xalqın ağır vəziyyəti, sosial bərabərsizlik ideyaları meydana çıxır.

Bu təzad ayrı-ayrı personajların, onların ev interyerlərinin, geyimlərinin aydın konturları ilə, həmçinin xüsusi koloristik üsullarla, rəng oyunu ilə daha da gücləndirilir. Bu əsərlərdə iki dünya – parlaq, gözəl boyalarla təsvir edilmiş varlı və qayğısız dövlətlilərin dünyası ilə təsvirində tutqun, donuq rənglərin üstünlük təşkil etdiyi, ağır zəhmətdən və aclıqdan üzülmüş kasıbların dünyası bir - birinə qarşı qoyulur.

Azərbaycanın qədim adət və ənənələri haqqında yaxşı biliklərin olması, təsvir edilən köhnə həyat səhnələrinin etnoqrafik dəqiqliyi “Xoruz döyüşü”, “Qadın hamamı”, “Kukla teatri”, “İtlərin boğuşması”, “Qurban bayramı”, “Çiləkəsmə mərasimi”, “Pirdə müalicə” və bir çox başqa

janr əsərlərində xüsusi təsirlə meydana çıxır. “Tonqalın üstündən tullanmaq”, “Kosa- kosa” akvarel əsərləri Novruz bayramının bahar əhval-ruhiyyəsini, milli xarakterlərin hərarətini ifadə edir. Bu gözəl rəsm əsərləri obrazların ekspressiyası, köhnə məişətin təsvirindəki valehedici səmimiyyəti, dəqiq konturların gücü, parlaq rəng palitrası ilə tamaşaçını cəlb edir.

Ə.Əzimzadənin yaradıcılığında Azərbaycan qadını obrazı, köhnə cəmiyyətdə onun taleyi böyük yer tuturdu. 1930-cu illərin ortalarında yaradılan əsərlərdə bu mövzu xüsusilə aktual idi. “İnnabı rəng bizə məxsusdur”, “Azərbaycan qadınların inqilabdan əvvəlki güzəranı”, “Təzə arvad alırlar”, “Arvadını döyən kişi”, “Evdə qız doğulub”, “Azərbaycan qadınlarının təhsil aldığı mədrəsə”, “Çəltik əkini” kimi qrafik əsərlər gizli sosial mənə kəsb etməklə yanaşı qadının hüquqsuz vəziyyətini, köhnə cəmiyyətdə onun alçalmış durumunu əyani şəkildə

“Keçmişin məişət səhnəsi.
Təzə və köhnə arvad”
Kağız, tuş, 1939

“Past Way of Life.
New Wife and Old Wife”
Paper, ink, 1939

təqdim edir. Azərbaycan qadınının ağır qisməti mövzusu sənətkarın bir çox qrafik əsərlərində təkidlə təkrar olunur. Milli xarakterin xüsusiyyətlərini və köhnə adətlərin bir çox qaranlıq tərəflərini yaxşı bilən rəssamı bu mövzu çox narahat edirdi. “Keçmişin məişət səhnəsi. Köhnə və təzə arvad”, “Zorla ərə verirlər” əsərlərində qadın obrazlarının gerçəkliyi təsvir edilən hadisələrin həyatiliyi ilə əlaqədar idi. Rəssamın özü də bəzən belə hadisələrin şahidi olurdu. Ona görə də bu əsərlərin çoxu böyük şöhrət qazanırdı.

Məşhur “Ziyarət” (1939) silsiləsinə çəkdiyi rəsmlər rəssamın qrafik məharətindən xəbər verir. Rəssam xeyli səyahət etmiş, İranda, İraqda olmuş, səfərlərdən böyük təəssüratlar əxz etmiş, zəvvarların həyat və məişətini müşahidə edərək çoxsaylı təsvirlər yaratmışdır. Bu rəsm

“Evdə qız doğulub”
Kağız, sulu boya, tuş, 1935
“The Baby is a Girl”
Paper, watercolour, ink, 1935

silsiləsi üç dövrü əhatə edir: “Məşhədə ziyarət”, “Məkkəyə ziyarət” və “Kərbəlaya ziyarət”. Ə.Əzimzadənin yaradıcı irsində geniş yer tapmış və cəhalət əleyhinə yönəlmiş mövzusu onun altmışdan çox əsərində öz təcəssümünü tapmışdır. Müqəddəs yerlərə səfər edərkən yolda çoxsaylı bədbəxtliklərə məruz qalan, qəzalara uğrayan və sonra vətəninə əsl qəhrəman kimi dönan Hacı obrazı bu silsilənin mərkəzində durur. Məzəli vəziyyətlər istehzalılı rəsmlərlə əvəz olunur. Bu rəsmlər müqəddəs yerlərə gedən zaman yolda çətin vəziyyətlərə düşən zəvvarların real həyatından bəhs edir.

Əzim Əzimzadə portret janrı sahəsində Şərqi böyük şairləri Cəlaləddin Ruminin (1911), Məhəmməd Füzulinin (1919), əfsanəvi sərkərdə Səlahəddin Əyyubinin (1911) obrazlarını yaratmış, həmin əsərlərdə epik ümumiləşdirmələr yaratmağa müvəffəq olmuşdur. Adı çəkilən portretlərdə rəssamın tarixi şəxsiyyətlərə olan marağı, əfsanəvi obrazları təcəssüm etdirmək bacarığı üzə çıxır. Sulu boya ilə çəkilmiş portretlər arasında Məhəmməd Füzulinin portreti xüsusi maraq doğurur. Rəssam orta əsrlərdə yaşamış böyük şairin obrazına iki dəfə müraciət etmiş, 1914 və 1940-cı illərdə Füzulinin portretlərini yaratmışdır. Əgər birinci portret Füzulinin klassik obrazına yaxın olub, gizli psixoloji məna daşıyarsa, ikinci portretə dekorativ başlanğıc üstünlük təşkil edir.

Qədim tarixə böyük maraq göstərən rəssam möhtəşəm “Sasani şahlarının portret qalerası”nı (1915) yaratmışdır. Hər bir portret vaxtilə şahlıq etmiş hökmdarın adı ilə müşayiət olunur və onlar qədim xarabalıqların fonunda təsvir edilir. Portretlərin incə kontur xətti və mükəmməl işlənmiş detalları tamaşaçıyı valeh edir. Mütərəqqi görüşlər naminə şəhidliklə bağlı tarixi mövzulara olan həvəsi Ə.Əzimzadənin “Xanın zindanlarında” (1920), “Əl Hələc Mənsurun edamı” (1938), “Nəsiminin edamı” (1941) əsərlərində də öz əksini tapır.

Rəssam “Köhnə Bakı tipləri” (1937) adlı məşhur silsiləsində psixoloji portretləri məharətlə təsvir etmək bacarığını, obrazların təsvirində danışan detallara olan sevgisini inandırıcı şəkildə nümayiş etdirir. Sənəkarların, küçə alverçilərinin, məmurların, müəllimlərin, ruhanilərin və zadəganların, jandarm və qara

fəhlələrin, zərif xanımların və mürəbiyyələrin, hambalların və qoçuların bir – birini növbələyən sırası özünün fərdiliyi və yaxınlığı ilə insanı heyratə gətirir. Köhnə Bakının hər bir nümayəndəsinin təsviri bitkinliyi və mükəmməlliyi ilə fərqlənir, xüsusi mənalılığı, təsvirinin sadəliyi ilə tamaşaçıda rəğbət oyadır. “Köhnə Bakı tipləri” silsiləsi yığcamlığı ilə seçilir. Burada artıq heç bir ştrix yoxdur. Hər bir detal personajın daha aydın ifadə olunmasına yardım edir. Əsərdəki tipajlar açıq-aşkar fərdi olmaqla yanaşı, bir - birini ahəngdar şəkildə tamamlayır və bununla da o dövrün cəmiyyətini əmələ gətirən xarakterlər qalereyasının müxtəlifliyini, əlvanlığını təşkil edirlər. Təsvir edilən personajların libaslarında, onları əhatə edən əşyalarda, ədalarında, duruşlarında və hətta üz ifadələrində də sosial təbəqələşmə açıq-aşkar görünür. Yaradılmış hər bir obraz rəssamın böyük müşahidə qabiliyyətindən və mövzu barədə çox məlumatlı olmasından xəbər verir.

“Muğan”
Kağız, sulu boya, 1940
“Mughan”
Paper, watercolour, 1940

“Mənzərə. Dəniz kənarında bağ evi”
Kağız, sulu boya, 1936
“Landscape. Country
House by the Sea”
Paper, watercolour, 1936

Cəmiyyətin müxtəlif təbəqələrindən olan nümayəndələrin təsvirindəki sosial kəskinlik Əzim Əzimzadə əsərləri ilə Mirzə Ələkbər Sabir poeziyasını yaxınlaşdırır. Bu təsadüfi deyil. Sabirin ölməz “Hophopnamə” əsərinə illüstrasiya verən ilk rəssam Əzim Əzimzadə olmuş və bunu iki dəfə, 1914 və 1922-ci illərdə etmişdir.

M.Ə.Sabir poeziyada yeni üslub yaratdı. O, sadə və aydın yazaraq, xalqın canlı dili ilə ədəbi dili məharətlə uyğunlaşdırırdı. Şair özünün əsərlər məcmuəsində zahiri sadəliyin arxasında dövrün ən mürəkkəb daxili və beynəlxalq problemlərinin mahiyyətini çatdırırdı. Onun şeirlərində yüksək sənətkarlıqla gündəlik həyat ayrılmaz şəkildə qovuşurdu. Təsviri vasitələrin geniş spektrindən istifadə edən M.Ə.Sabir “Hophopnamə” əsərində sosial tipajların bütöv bir qalereyasını – cəhaləti və geriliyi yayanları, xalqın, millətin, sadə insanların maraqlarını unudan tamahkarları və müftəxorları satira obyektinə çevirmişdir. Əzim Əzimzadənin məişət təsvirindəki satirik istedadı görkəmli şair və publisist M.Ə.Sabirin maarifçilik və demokratik ideyalarına yaxın idi.

Rəssam M.Ə.Sabir poeziyasına dəfələrlə illüstrasiyalar vermişdi. Onun “Əkinçi”, “Fəhlə”, “Dilənçi” şeirlərinə yaratdığı illüstrasiyaları yada

salmaq kifayətdir. “Əkinçi” şeirində kef edən xan onun üçün işləyən muzdurun ünvanına həqarətli sözlər yağdırır:

Ləğv olma, ədəb gözlə bu məvadə, əkinçi!

Lal ol, a gədə, başlama fəryadə, əkinçi!

Şeirlərdə olduğu kimi illüstrasiyalarda da varlıların mərhəmətsizliyi və loğçalığı nifrət və hiddət doğurur. Tamaşaçı yoxsulluq içində yaşayan xalqa acıyır və ona hər vasitə ilə kömək etmək istəyir.

1922-ci ildə, ilk illüstrasiya nəşrinin işıq üzü görməsindən səkkiz il sonra Əzim Əzimzadə artıq mövcud 24 illüstrasiyaya daha yeni 28 rəsm əlavə etdi. Həm ilk, həm də sonrakı nəşrlərdə illüstrasiyalar siyasi obrazların gözəl təfsirinə çevrildi. Bu, “Ey, vaiz”, “ Debistanın bağlan-

“Köhnə və təzə arvad”
Kağız, sulu boya, 1935
“Old Wife and New Wife”
Paper, watercolour, 1935

masına”, “Qoyma, gəldi!”, “Kişinin zülmü altında” şerlərinə çəkilməş rəsmlərdə də yaxşı göstərilmişdir. Bütün naz-nemətlərlə dolu masaların arxasında oturub kef edən, sadə xalqa nifrətlə yanaşan varlıların obrazları, ədalətsiz mülkədarların, cahillərin, qızıl sayan xəsislərin tipləri illüstrasiyalarda çox gerçək təsvir edilmişdir.

Ə.Əzimzadə “Hophopnamə”yə çəkdiyi illüstrasiyaların əksəriyyətində ədəbi obrazların surətini çıxarmır, onları yaradıcı surətdə təsvir etməyə çalışır və bununla da əsərin mahiyyətini, poetik obrazın ruhunu daha dərindən anlamağa yardım edirdi. Rəssam ilk ədəbi mənbəyə sözün həqiqi mənasında riayət edilməsinə “Dilbər” şerində rişxənd edir və Sabirin ardınca poetik şablonları lağa qoyur. Gözləri ceyran gözüne bənzəyən, qaşları yay kimi, zülfü ilan yumağı, kipriyi ox, qədd-qaməti sərv ağacı kimi olan Şərq gözəlinin təsvirində rəssam nəticədə insan görünüşü ilə heç bir əlaqəsi olmayan fantasmaqorik və eybəcər vücut əldə edir. “Hophopnamə” məcmuəsini rəngli litoqrafiyalar olmadan təsvir etmək mümkün deyil. Bu rəngli litoqrafiyalar Azərbaycan kitab qrafikasının qızıl fonduna daxil olmuşdur.

Kitab qrafikası sahəsində işlərini davam etdirən rəssam Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin “Marallarım” (1927) adlı hekayələr

“Hacı namaz zamanı”
Kağız, sulu boya, tuş, 1939
“Haji at Prayer”
Paper, watercolour, ink, 1939

məcmuəsinə, “Cəhənnəmdən məktublar” (1930) hekayəsinə, Cəlil Məmmədquluzadənin “Bəlkə də qaytardılar” hekayələr məcmuəsinə, Nəriman Nərimanovun “Pir” və “Ocaq” povestlərinə peşəkar illüstrasiyalar yaratmış, Hüseynqulu Sarabskinin “Köhnə Bakı” kitabına illüstrasiyalar vermişdir. Rəssam bu kitabı özü tərtib etmiş, ona çox yaxın olan Bakı tipajlarından istifadə edərək illüstrasiyalarla zənginləşdirmişdi. Ustalıqla işlənmiş rəsmlərdə rəssam xalqın içində yaşamağa davam edən oyunlardan, ənənəvi şənliklərdən, əyləncələrdən danışır. Əzim Əzimzadənin bütün illüstrasiyaları onun ədəbi material barədə tam məlumatlı olmasından, mətnlə təsvir arasında harmonik vəhdəti yaratma işindəki məharətindən xəbər verir.

Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin “Marallarım” adlı hekayələr məcmuəsinə çəkilmiş, qəhrəmanların daxili iztirablarını açan rəsmlər də maraqlı kəsb edir. Cəlil Məmmədquluzadənin “Bəlkə də qaytardılar” hekayələr məcmuəsinə çəkilmiş başlıq tipli illüstrasiyalar səmimiyyət və yumor hissi ilə doludur. 1937-ci ildə cüt səhifələrdə yerləşdirilən 26 rəsmdən ibarət “Keçmişin kölgələri” adlı albom nəşr olunmuşdur. Bu rəsmlərdə müəllif tamaşaçılara feodal münasibətlərin əlamətlərini özündə saxlayan geridə qalmış kapitalist şəhərinin həyatından səhnələri göstərmişdir.

“Qürub”
Kağız, sulu boya, 1923
“Sunset”
Paper, watercolour, 1923

“Zorla evlənmə”
Kağız, sulu boya, 1939-1940-cı illər
“Forced Marriage”
Paper, watercolour, 1939-1940

“Fatmayi. Baxımsız bağ”
Kağız, sulu boya, 1920
“Fatmayi village”. Neglected
country house”
Paper, watercolour, 1920

Firdovsinin 1000 illik yubileyinə həsr olunmuş sərgidə (1934) nümayiş olunan sulu boya ilə çəkilmiş “Bəhram Gur ovda” əsəri, həmçinin “Firdovsi Mazandaran şahının qarşısında şeir oxuyur”, “Şair şeir oxuyur” rəsmləri diqqətə layiqdir. Bu əsərlər, həmçinin “Fil” (1915) adlı grafik rəsmi də işlənmə tərzinə görə qədim şərq miniatürlərini xatırladır, miniatür və xəttatlıq sənətinin sirlərini gözəl bilən Əzim Əzimzadənin sənətkarlığını xarakterizə edir. Rəssamın bütün illüstrasiyalarında çoxəsrlik miniatür sənətinin xüsusiyyətləri öz əksini tapmışdır.

Əzim Əzimzadənin çoxsaylı əsərləri arasında ecazkar, insanı vəcdə gətirən mənzərələr xüsusilə seçilir. Bu mənzərələrdə rəssamın, adətən, yay aylarını keçirdiyi və qəlbinə çox yaxın bildiyi Abşeron kəndlərinin sadə gözəlliyi, dəniz sahilində yerləşən köhnə bağların cazibəsi təsvir olunur. Əzimzadənin sulu boya ilə çəkilmiş ən yaxşı mənzərələri bu qəbildən olub, təbiət gözəlliklərini bütün səmimiliyi ilə tamaşaçıya çatdırır: “Fatmayi kəndi”, “Görədildə bağ”, “Baxımsız bağ”, “Türkan kəndi”, “Dəniz kənarında bağ”. Rəssamın sulu boya ilə, mülayim tonlarda işlənmiş kiçik ölçülü rəsmlərinin rəng həllində də lirik əhval – ruhiyyə, rahatlıq hissi duyulur. Rəssam bu bağlarda tez-tez dünya görmüş yaşlı sakinlərlə görüşür, onlarla səmimi söhbətlər aparardı. “Bakı bağlarında” (1931) rəsminə belə yay axşamlarının birində tut ağacının altına yığılmış bağ sakinlərinin söhbət etməsi təsvir olunur. Əsərin xüsusi əhval – ruhiyyəsi dolğun koloristik qamma ilə ifadə olunur

və akvarel sənətinə yiyələnədə rəssamın məharətindən xəbər verir. Rəssamın oğullarının karandaşla naturadan çəkilmiş eskizləri təbiiliyi, səmimiyyəti və uşaq obrazlarına dərin məhəbbəti ilə insanı məftun edir. Rəssamın Zaqatalada, Şuşada, Ağdamda, Şəkiddə (Nuxada) olarkən albom rəsmlərində təsvir etdiyi, Azərbaycanın müxtəlif guşələrində yaşayan sadə insanların obrazları da real təsir bağışlayır.

Ə.Əzimzadə özünün hərtərəfli yaradıcılığında teatr–dekorasiya sənətinə çox vaxt ayırırdı. O, teatr rəssamı kimi həm klassik, həm də dövrünün müasir tamaşalarını tərtib edirdi. Ü.Hacıbəylinin “Aşiq Qərib” operasına, Ə.Haqqverdiyevin “Dağılmış tifaq” , Ş.Saminin “Dəmirçi Qavə” pyeslərinə Əzim Əzimzadənin tərtib etdiyi ilk teatr eskizləri rəssamın teatr–dekorasiya sənətinə olan marağını əks etdirir. Ə.Əzimzadə 1920-ci ilin əvvəlində Azərbaycan dram teatrının ədəbi-bədii hissəsinə rəhbərlik etmiş, bir çox dramaturqlarla bilavasitə tanış olmuşdur. Dramaturgiyaya böyük maraq göstərən rəssam “Mirzə Rza Kirmani” pyesini yazmış və bədii tərtibatını vermişdir. Sonralar bu

“Azərbaycan qadınının inqilabdan əvvəlki güzaranı”
Kağız, tuş, 1935
“Way of life of an Azerbaijani woman before the Revolution”
Paper, ink, 1935

əsər teatrda tamaşaya qoyulmuşdu. 1920-1930-cu illərdə Ə.Əzimzadə “Hacı Qara”, “Dağılmış tifaq”, “Nadir şah”, “Şahin yuvası”, “Otel-lo”, “Leyli və Məcnun” və başqa tamaşaların bədii tərtibatı ilə məşğul olmuşdu. Rəssam teatr kostyumlarının misilsiz ustası idi. Mirzə Fətəli Axundovun ölməz komediyalarının, C.Cabbarlının “1905-ci ildə”, Hüseyn Cavidin “Şeyx Sənan”, M.Cananın “Şahnamə” dramlarının, Üzeyir Hacıbəylinin “Arşın mal alan” musiqili komediyasının, Cəlil Məmmədquluzadənin “Ölülər” əsərinin, M.Maqomayevin “Nərgiz” operasının tipaj və kostyumlarının akvarel eskizləri bunu əyani şəkildə nümayiş etdirir. 1938-ci ildə rəssam M.F.Axundovun yubileyi münasibətilə dramaturqun beş komediya personajlarının eskiz silsiləsini yaratmışdı. C.Cabbarlı pyeslərinin tərtibatı üzrə işlər Ə.Əzimzadə tərəfindən Rüstəm Mustafayevlə birgə həyata keçirilmişdir.

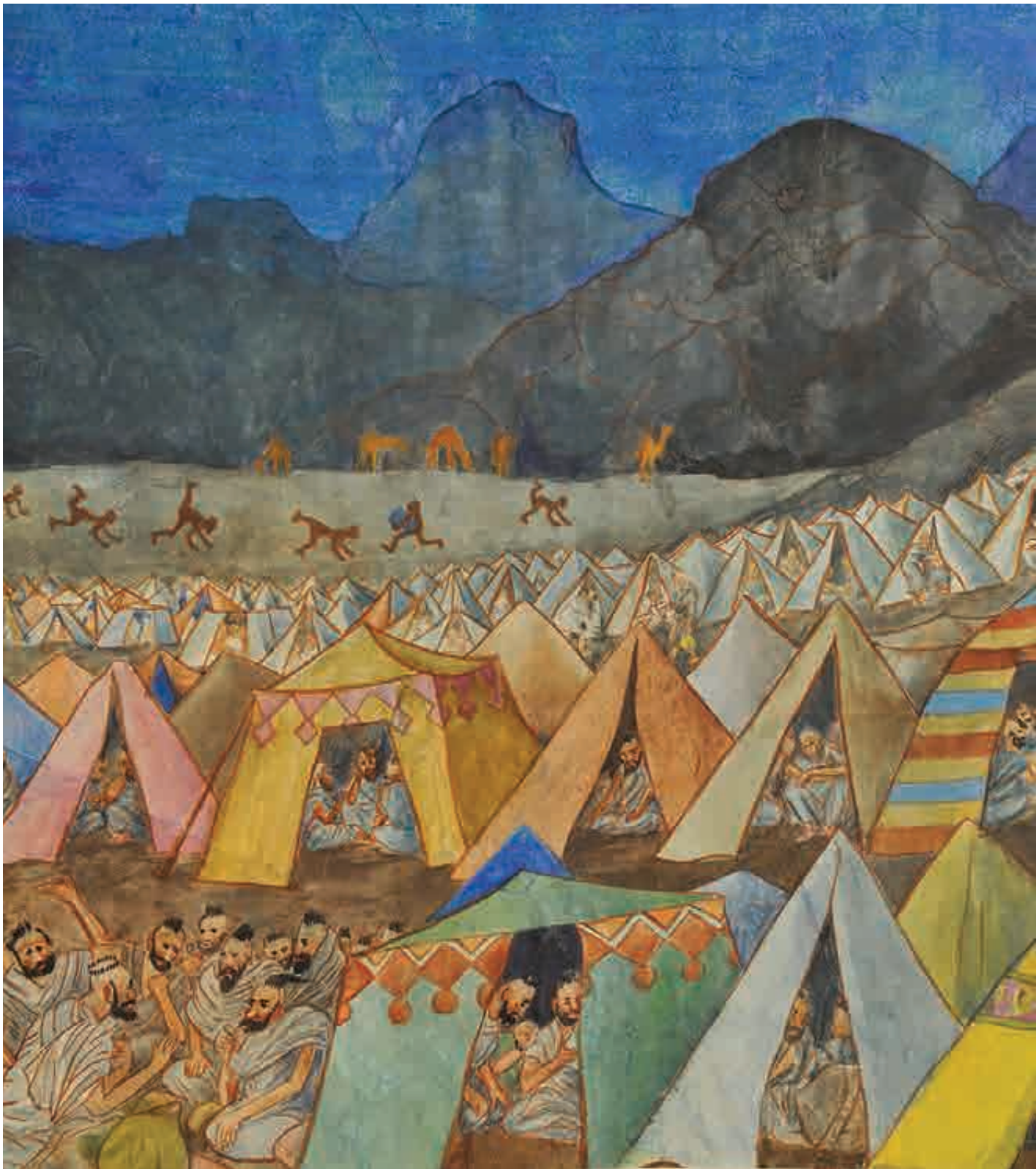
Tarixin gedişini dəyişən İkinci Dünya savaşı Ə.Əzimzadənin də yaradıcılığında əks olunmaya bilməzdi. Rəssam faşizmi ifşa edən plakatların

“Fatmayi kəndi”
Kağız, sulu boya, 1936
“Fatmayi Village”
Paper, watercolour, 1936

yaradılmasında təbliğat plakatı işinin bütün məharətindən tamamilə istifadə etmişdir. Müharibə dövründə hərbi siyasi təbliğatın əsas vasitəsi BakKavROST əsnələrini davam etdirən “Aqitokna” (“Təbliğat pəncərələri”) idi. 1941-1943-cü illərdə rəssam aktuallığı, yığcamlığı və kəskinliyi ilə fərqlənən əllidən çox antifaşist karikaturası yaratmışdı. Amma iri planda təsvir edilmiş personajların az sayda olması bu rəsmləri müharibədən əvvəlki illərin mürəkkəb çoxfiqurlu kompozisiyalarla tarixi və məişət mövzularında çəkilmiş işlərindən fərqləndirirdi. Rəssamın sevdiyi texnikada sulu boya və tuşla çəkdiyi karikaturalar böyük plakatlar şəklində yayılırdı. Bəzi karikaturalar xüsusilə inandırıcı idi. Tovuz quyruqlu qara quşu təsvir edən, özlərindən sonra cinayətlərinin qanlı izlərini qoyub gedən Avropa ölkələrini simvollaşdıran “Tovuz lələkli qarğa” və təsir qüvvəsinə görə V.V.Vereşaqinin “Müharibənin apofeozu” ilə səsleşən “Füererin qənimətləri” karikaturaları bu qəbildəndir. Faşizmin dəhşətlərini rüsvay edən ən məşhur karikaturalar aşağıdakılardır: “Faşizmin siması”, “Baş tutmayan niyyətlər”, “İmperializmin zəncirli itləri”,

“Metəl-xərrəm. Ərafat dağının
ətəyində gecələmə”
Kağız, sulu boya, rəngli tuş, 1939
“Metal-harram”. Evening Ceremony
at the Foot of Mount Arafat”
Paper, watercolour, colored ink, 1939

“Zəvvar Hacınn evə qayıtməsi”
Kağız, sulu boya, 1939
“Pilgrim Haji is Back Home”
Paper, watercolour, 1939

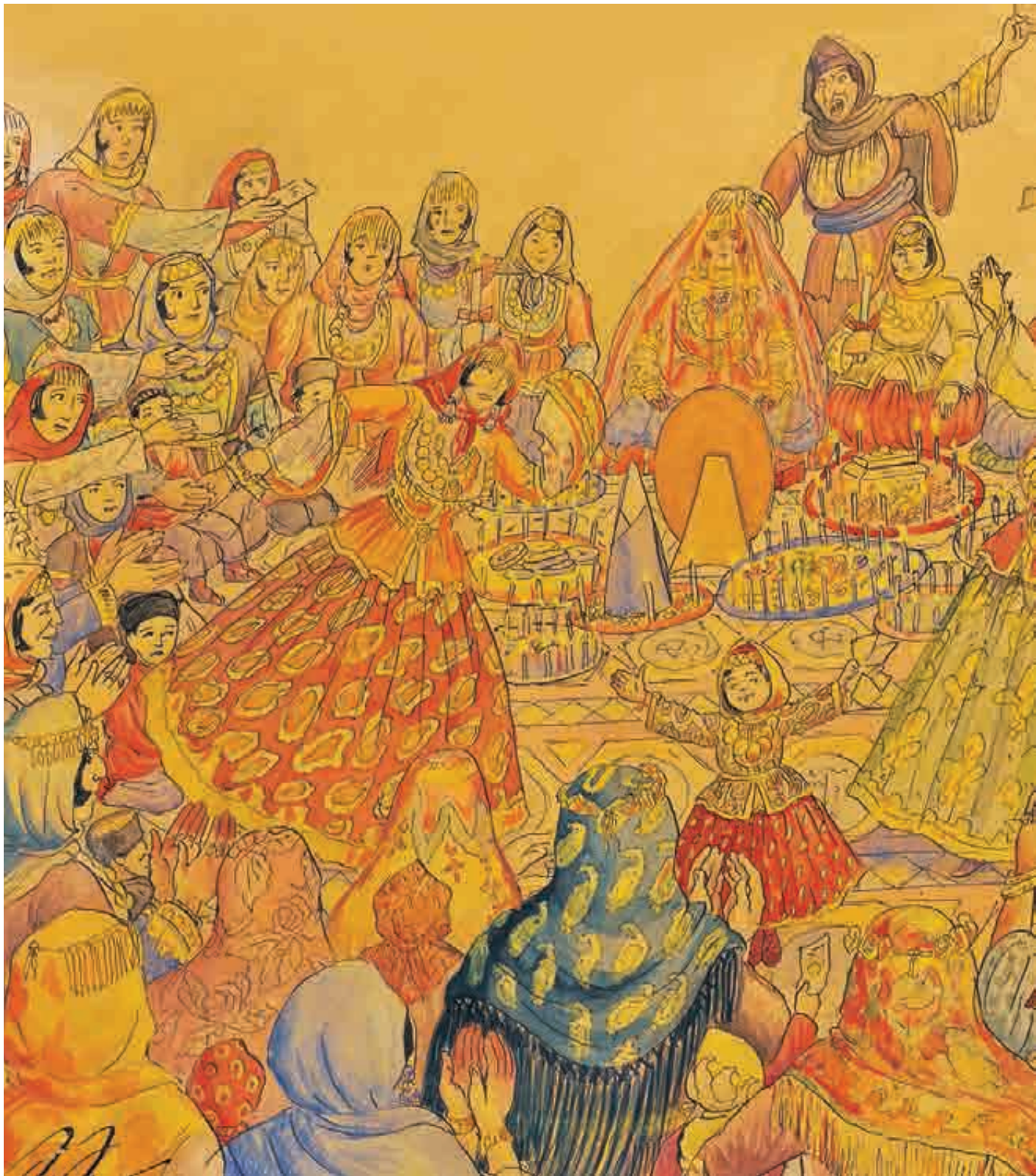

“Səyahətə hazırlıq”
Kağız, qara tuş, 1939
“Preparing for a Trip”
Paper, black ink, 1939

“Mirasın bölüşdürülməsi”
Kağız, sulu boya, tuş, 1935
“Dividing the Inheritance”
Paper, watercolour, ink, 1935

“Barbarların kölgələri”, “Sirk nömrəsi”, “Berlin muzeyi”, “Riyakarı zibil yeşiyinə atırlar”, “Aslan və pişik balası” və digər qrafik rəsmlər bu qəbıldəndir. Bu rəsmlərdə rəssam müharibəyə və viranəliyə olan nifrəti ifadə etmək üçün satiradan, qroteskdən, eyhamdan xüsusi kəskinliklə istifadə edir.

Əzim Əzimzadə fəal və işgüzar naturaya sahib olub, özünü sərgi fəaliyyətində və ictimai həyatın bir çox sahələrində göstərməyə cəhd etməsəydi də, istedadlı satirik-karikaturaçı, plakatçı kimi məşhurlaşar, vətəndaşların yaddaşında ədəbi əsərlərin gözəl illüstrasiyaçısı kimi qalardı. 1920-ci ildə Əzim Əzimzadə Xalq Maarif Komissarlığının mədəniyyət sahəsinə rəhbərlik etmişdir. 1927-ci ildə Azərbaycanda Ə.Əzimzadənin yaradıcı fəaliyyətinin 20 illiyi təntənəli şəkildə qeyd olunan zaman Ə.Əzimzadə Xalq rəssamı adına layiq görüldü. Rəssamın bir çox işləri həmin dövrdə Bakıda və Moskvada müxtəlif sərgilərdə nümayiş olunurdu. 1940-cı ildə Bakıda İncəsənət muzeyində rəssamın

“Varlı evində toy”
Kağız, sulu boya, 1935
“Wedding in a Wealthy Home”
Paper, watercolour, 1935

“Bakı bağlarında”
Kağız, sulu boya, 1913
“Baku Country Houses”
Paper, watercolour, 1913

"Kosa-kosa"
Kağız, sulu boya, 1930
"Kosa-kosa"
Paper, watercolour, 1930

əsərlərinin ilk fərdi sərgisi təşkil olundu. Sərgidə Əzimzadənin 35 illik yaradıcı fəaliyyəti dövründə işlənmiş 1200 əsəri təqdim olunmuşdur. Elə həmin ildə Ə.Əzimzadənin fərdi sərgisi Moskvada açılmış və Azərbaycan rəssamının bənzərsiz, özünəməxsus yaradıcılığı böyük maraqla qarşılanmışdır. Janr müxtəlifliyi, incə rəng duyumu, rəssamın məharəti, orijinallığı və milli koloriti hamını məftun etmişdi.

Ə.Əzimzadənin aktiv iştirakı ilə 1920-ci ildə Bakıda rəssamlıq məktəbi açılmışdır. Məktəbin əsası qoyulan gündən həyatının sonuna qədər Ə.Əzimzadə orada dərs demiş, 1932-1937-ci illərdə isə məktəbin direktoru olmuşdu. 1940-cı ildə Ə.Əzimzadə yaradılmış Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının ilk sədri olmuşdu.

Ə. Əzimzadəyə müharibənin sonunu görmək nəsb olmamış, o, 1943-cü ildə 63 yaşında, yaradıcılığının çiçəklənmə dövründə vəfat etmiş, özündən sonra böyük irs qoymuşdu.

**“Keçmişin məişət səhnəsi.
Təzə və köhnə arvad”**
Kağız, tuş, 1939
**“Past Way of Life. New Wife and
Old Wife”**
Paper, ink, 1939

“Məsciddə”
Kağız, sulu boya, qaş, 1925
“In the Mosque”
Paper, watercolour, gouache, 1925

“Məhşər”
Kağız, sulu boya, rəngli tuş, 1938
“Judgement Day”
Paper, watercolour, colored ink, 1938

Bakı küçələrindən biri rəssamın adını daşıyır. 1965-ci ildə Ə.Əzimzadənin Ev muzeyi yaradılaraq və Azərbaycanda ilk xatirə muzeylərdən biri olmuşdu. Heykəltəraş Ö.Eldarov rəssamın mərmər büstünü yaratmış, 2002-ci ilin mart ayında isə abidənin rəsmi açılışı olmuşdu. İndi Ə.Əzimzadənin büstü İşərişəhərin ən gözəl guşələrindən birini bəzəyir. Bu gün Rəssamlıq Akademiyası nəzdində kollec kimi fəaliyyət göstərən Bakı rəssamlıq məktəbi artıq bir neçə onillik ərzində Əzim Əzimzadənin adını daşıyır. Məktəbin yüzlərlə tələbə və məzunu Ə.Əzimzadənin adını fəxrlə çəkmiş və çəkməkdədirlər. Onlar əsas böyük sənətkar tərəfindən qoyulmuş məktəbdə təhsil almağı özlərinə şərəf bilirlər. Qəzənfər Əliyev, Əmir Hacıyev, İsmayıl Axundov, Ələkbər Rzaquliyev, Həsənağa Mustafayev, Kazım Kazımzadə, Əlağa Məmmədov kimi istedadlı rəssam – qrafiklər, həmçinin məşhur rəssamlar Salam Salamzadə, Səttar Bəhlulzadə, Mikayıl Abdullayev, Tağı Tağıyev, Həsən Haqverdiyev, Nəcəfqulu İsmayılov ilk peşəkar dərslərini sevimli müəllimlərinin adı ilə bağlayır və özlərini Əzim Əzimzadə məktəbinin yaradıcı ənənələrinin davamçıları hesab edirdilər.

Görkəmli sənətsünas, professor Nurəddin Həbibovun sözlərinə görə, “müasir Azərbaycan qrafikasının təşəkkülü, formalaşması və

“Çilləkəsmə mərasimi”
Kağız, sulu boya, tuş, 1937
“Fertility Rites”
Paper, watercolour, ink, 1937

inkişafı Əzim Əzimzadənin adı ilə ayrılmaz şəkildə bağlıdır. O, XX əsr milli təsviri sənətimizin inkişafında əvəzsiz rol oynamış, qrafikamızı yeni janrlar və obrazlarla zənginləşdirmiş, rəssamlıq kadrlarının yetişdirilməsinə, boya-başa çatdırılmasına güclü təkan vermişdir. Məhz buna görə də Əzim Əzimzadə XX əsr Azərbaycan təsviri sənəti salnaməsində şərəfli yer tutur”.

Ə.Əzimzadə irsi, onun təkraredilməz sənəti heç kimi laqeyd qoymur, rəssamın əsərləri yaşamaqda və özünün aktuallığı, mövzularının tükənməzliyi, əsl xəlqiliyi ilə tamaşaçıların, rəssamların, sənətsünasların yeni nəsllərini həyəcanlandırmaqda davam edir. Hal – hazırda XX əsrin görkəmli Azərbaycan rəssamı Əzim Əzimzadənin əsərləri Azərbaycanda və bütün dünyada ən yaxşı muzey kolleksiyalarını və şəxsi kolleksiyaları bəzəyir.

Sevda Həbibova, Bakı, 2013

“Port Said”
Kağız, sulu boya, 1939
“Port Said”
Paper, watercolour, 1939

“Arvad toyu”
Kağız, sulu boya, 1930
“Women’s Wedding”
Paper, watercolour, ink, 1930

“Kasıb evində toy”
Kağız, sulu boya, tuş 1931
“Wedding in a Poor Home”
Paper, watercolour, ink, 1931

“Azim Azimzade reveals the typical features of people of various estates, the rare, significant features of this or that character, for which he won the genuine admiration of his contemporaries. It is no accident that his works created genuine interest among different sections of the population and artists. They admired him first of all because they could all see everything that he painted in their own environment, in their own daily lives. The paintings, pictures and, in particular, the cartoons are always close to ordinary people.”

Omar Eldarov

Rightly ranking high in the pleiad of Azerbaijani artists is Azim Azimzade, People’s Artist and founder of satirical graphic art and caricature in the country. Several generations of artists who consider themselves his successors, draw endless inspiration from his many paintings and celebrated series. His work, which continues to influence contemporary Azerbaijani graphic art, is notable for its versatility and diversity. As a graphic artist, painter, master of caricature and theatre artist he left a great legacy: paintings, political posters, satirical magazines, newspaper sketches and drawings, theatre sets, costume sketches and book illustrations. His creative legacy is the pride of many of Azerbaijan’s museums and his best works are in the collection of the Azerbaijan National Museum of Art, the Azim Azimzade House Museum, the Jafar Jabbarli Azerbaijan State Theatre Museum, the Nizami Ganjavi National Museum of Azerbaijani Literature, the Institute of Manuscripts and others.

"Tarlada"
Kağız, sulu boya, tuş, 1934
"In the Field"
Paper, watercolour, ink, 1934

“Əbul-Üla şagirdləri ilə”
Kağız, sulu boya, 1937
“Abul-Ula with his Students”
Paper, watercolour, 1937

Əzim Əzimzadənin albomundan
Kağız, karandaş, tuş, 1930
 From Azim Azimzade's album
Paper, pencil, ink, 1930

Azim Aslan oghlu Azimzade was born in 1880 in Novkhani village on the Absheron peninsula into the family of a villager, stonemason Aslan Kerbalayi Abdul Azim. The artist's father soon moved his family to the city in search of work, which he found in the construction of a large house for a merchant. His father put the boy into a religious school, where he studied for three years and learnt to read and write in Arabic and Persian, but his love of painting took the future artist to a Russian-Tatar school for an elementary education. During his school years Azimzade painted, drew illustrations for his favourite works of literature and helped his teachers with visual aids. He was still painting when he started work. Because he had no special education in art, the young man took lessons from the artist, Maslov, who was painting murals for Aghabala Guliyev's mansion in Baku. There he learned the technique of oil painting and worked hard to perfect his artistic skills.

The young artist was soon working for satirical magazines. Cartoons are prominent in Azimzade's legacy. The first ones he had published

were in magazines like “Molla Nasreddin” (1906-1931), “Zanbur” (1909-1910), “Kelniyet” (1912-1913), “Baraban” (1912-1913), “Bich” (1909-1916), “Mazali” (1914-1915), “Babai Amir” (1915-1916) and “Tuti” (1914-1916). His cartoons and colourful drawings were published alongside the satirical articles and humorous poems.

But the development of satirical caricature and cartoon in Azerbaijan was connected with the magazine “Molla Nasreddin”. In its life (1906-1931) this magazine underwent a very interesting creativity journey. Its first issue was published in Tbilisi, in April 1906. Its editor was talented writer of political essays and playwright, Jalil Mammadguluzade, who chose the name of the East’s legendary wise man as a pseudonym. “Molla Nasreddin” was then the only satirical magazine in the whole Eastern Muslim world. The democratic aspirations of the leading Azerbaijani intelligentsia found a focus here. The publication had among its contributors such prominent Azerbaijani writers as Mammadguluzade

“Mənzərə”
Kağız, sulu boya, 1937
“Landscape”
Paper, watercolour, 1937

“Qadın hamamı”
Kağız, sulu boya, 1935
“Woman’s Bath”
Paper, watercolour, 1935

himself, Mirza Alakbar Sabir, Abdurrahim bey Hagverdiyev , Yusif Chemenzaminli, Mammad Said Ordubadi. Besides the writes, the artists Oskar Schmerling and Josef Rotter also worked for the magazine.

Azim Azimzade’s work for “Molla Nasreddin”, where he formed a creative partnership with Mammadguluzade, was notably productive. He created a combination of clear, laconic drawings with simple intelligible language to accompany Mammadguluzade’s writings. Azimzade’s first drawing “The Subscriber to the ‘Irshad’ Newspaper” was published in “Molla Nasreddin” in 1906. This was the beginning of his collaboration with the famous magazine whose pages would carry a huge number of his drawings for the next quarter of a century. Later, in 1922 when the magazine revived its work, Azimzade became its chief

“Keçmiş zamanənin
məişət tipajları” albomundan
Kağız, karandaş, 1930
From “Characters
of Past Way of Life” album
Paper, pencil, 1930

artist and remained so until the magazine closed following Mammadguluzade's sickness and death in 1931.

The artist's creative face, unique style and hand were developed in "Molla Nasreddin" and his mastery of painting was perfected. A fight with the out of date and reactionary elements of the past and the assertion of a new progressive life, pervade the works he created in that period. The artist responded to the important events of his time in his anti-religious and anti-imperialist cartoons. The aggressive policies of European imperialists towards the countries of the East found their reflection in his cartoons: "The New Riders of Iran", "the Iranian Lion", "Who is Preparing Our Downfall?", "China and Imperialism", "At the Disarmament Conference" notable for their topicality, brevity and

"Varlı evində Ramazan"
Kağız, sulu boya, tuş, 1938
"Ramadan Holiday in a Wealthy Home"
Paper, watercolour, ink, 1938

“İtlərin boğuşması”
Kağız, sulu boya, 1938
“Dog Fight”
Paper, watercolour, 1938

“Əli süfrəsi”

Kağız, sulu boya, 1938

“Ali's Feast”

Paper, watercolour, 1938

Əzim Əzimzadənin albomundan

Kağız, karandaş, tuş, 1930

From Azim Azimzade's album

Paper, pencil, ink, 1930

richness of content. A sequence of several drawings on a single page and economical use of colour were favourite devices of the magazine.

The artist's brightly picturesque, sharply satirical, expressive and colourful figurative language display his versatile talent in realist graphics, caricature and lampoon. The skill to observe the minute details of life, to capture the specific features of the character he is drawing, the types and individuals characteristic of the real world are revealed in preparatory drawings and caricatures, numerous album sketches in which Azimzade perfected his craft. A series of jokey sketches of Azerbaijani writers made in 1931 is also of interest. Depictions of Huseyn Javid, Yusif Vezir Chemenzaminli, Mikayil Rafili, Suleyman Rustam and others, in lineal drawings in black ink, show their characters and are done with great humour.

“Mirasın bölüşdürülməsi”
Kağız, sulu boya, tuş 1935
“Dividing the Inheritance”
Paper, watercolour, ink, 1935

Azimzade used the democratic traditions of “Molla Nasreddin” and his experience on other satirical magazines to produce his first posters and satirical graphics. In the 1920s he created posters, organised folk festivals and theatre sets, participated in the concert-meetings that were frequently organized in those days, devoted much attention to the rising generation’s aesthetic perception, organized workshops in working class areas for talented children and adults and personally supervised the classes. When in 1920 it was decided to publish posters in the “Russian Telegraph Agency Windows of Satire” (*“Russian Telegraph Agency Windows of Satire” –a series of posters made between 1919-1921 by Soviet poets and artists, working within the Russian Telegraph Agency.*) in Baku, Azimzade joined the project alongside other artists Beno Telingater, Gazanfer Khaligov and Ismail Akhundov. As a master of the political poster he created laconic works notable for their powerful political edge and brightness of appearance. The artist skilfully applied every means of expression in creating a complementary unity of caption and drawing.

“Kəndlilərdən vergi yığılması”
Kağız, sulu boya, 1936
“Collecting Taxes from the Villagers”
Paper, watercolour, 1936

Əzim Əzimzadənin albomundan
Kağız, karandaş, tuş, 1930
From Azim Azimzade’s album
Paper, pencil, ink, 1930

“Azərbaycan kəndlilərinin
çar məmurlarına və bəylərə
qarşı çıxışı”
Kağız, sulu boya, 1930-cu illər
Azerbaijani villagers against
Tsarist Officials and Beys”
Paper, watercolour, 1930s

His work on magazine cartoons experienced a surge of creativity in the 1930s, which produced many of his best paintings and numerous cartoon series. Paintings with great originality of plot and composition appeared in the series “Scenes from an Old Household”. Most of his works are devoted to society’s defects: imperfect laws and outdated traditions. These facts and events were not simply reflected in the soul of the artist, but were turned into scenes for his cartoons and paintings, his posters and illustrations. His works drew a broad response from the reader, making him think about the situations and events described and evaluate them. Thus the artist achieved his main creative goal – to educate people and not allow them to remain passive observers of reality.

The watercolour drawings of the early 1930s – “Wedding in a Poor House”, “Wedding in a Wealthy House”, “Women’s Wedding”, “Ramadan in a Poor House”, “Ramadan in a Wealthy House”, “Gurban Bayram in a Wealthy House” described with a certain irony and sarcasm the contrasts

in the society of old Azerbaijan which the artist could not ignore and which disturbed him so much. Revealing the social inequality, differences and the poor condition of the people was achieved by confronting the contrasts in celebrations of religious ceremonies and weddings at different levels of society.

The contrast is increased by the detailed description of individual characters, the interiors of their homes and clothing, as well as by the use of specific coloration and the play of light. Two worlds are opposed in these pictures – the world of rich, carefree people, described in bright, colourful tones and the world of the poor, emaciated by poverty and labour beyond their strength, described in pale and gloomy tones.

A detailed knowledge of old Azerbaijani traditions and customs, the ethnographic accuracy of the scenes of past life described are apparent in paintings of special power: “Cockfight”, “The Women’s Baths”, “Puppet Theatre”, “Dogfight”, “Qurban-Bayram”, “Chilakasdi”, “Cure at the Shrine” and many other paintings. The watercolours “Jumping over the Fire” and “Kosa-kosa” communicate the atmosphere of the Novruz spring holiday and the warmth of the national character. These picturesque drawings are notable for the expression of the characters, winning in the directness of description of old households from a clear, bright palette.

The character of the Azerbaijani woman and her fate in old society was prominent in Azimzade’s work. His paintings of the mid-1930s carry this theme particularly effectively. The graphics: “The Colour Red Belongs to Us”, “The Life of Women Prior to the Revolution”, “Shopping for a New Wife”, “Beating the Wife”, “A Girl is Born”, “Women’s Madrasa” and “Planting Rice” clearly represent women’s powerlessness and humiliation in old society. The theme of such an unenviable fate is repeated in many of the artist’s works and they witness how much he was affected by these aspects of the national character and the many dark sides of the old traditions. The trustworthiness of the female characters in “The Old and New Wives” and “Enforced Marriage” comes from the truth of the events described, sometimes witnessed by the artist himself. Thus many of these paintings show great dramatic perception.

Pen drawings in the celebrated “Pilgrimage” series (1939) are witness to the artist’s mastery. He was widely travelled, he had been to Iran and Iraq and absorbed impressions from these trips, observed the life and households of pilgrims and made many sketches. The series is in three parts: “Pilgrimage to Mashhad”, “Pilgrimage to Mecca” and “Pilgrimage to Karbala”. Anti-religious themes, which figure so strongly in his oeuvre, find their reflection in more than sixty images. The character of Haji, who endures many

“Şahın hüzurunda”
Kağız, sulu boya, 1941
“Audience with Shah”
Paper, watercolour, 1941

Əzim Əzimzadənin albomundan
Kağız, karandaş, tuş, 1930
From Azim Azimzade’s album
Paper, pencil, ink, 1930

misadventures on his way to the holy lands before returning to his motherland as a genuine hero, is central to the series. Comic situations alternate with sarcastic drawings about the real lives of the pilgrims who encounter difficult situations on their way to the holy places.

Azimzade also created portraits of the great poets of the East – Jalaladdin Rumi (1911), Muhammad Fuzuli (1919), the legendary commander Salahaddin Eyyubi (1911) – and achieved in them an epic generalization. The interest of the artist in historic individuals and his skill in personifying legendary characters is clear in these portraits. The portrait of Fuzuli is of particular interest among his watercolour portraits. He portrayed the great medieval poet twice – in 1919 and in 1940. If the first portrait is closer to the classical character of Fuzuli, with a fine psychological context, the second is notable for its decorative origins.

Having a great interest in history, the artist created a grand “Portrait Gallery of Sassanid Shahs” (1915). Each portrait is accompanied by the names of the people who reigned and is painted against a background of

Əzim Əzimzadənin albomundan
Kağız, karandaş, tuş, 1930
From Azim Azimzade's album
Paper, pencil, ink, 1930

“Şumdan əldən düşmüş heyvan”
Kağız, sulu boya, 1939
“Animal Exhausted of Ploughing”
Paper, watercolour, 1939

ancient ruins. The pictures are amazing in their fineness of portrayal and thorough elaboration of detail. A fascination for historical themes of people martyred for their progressive ideas found its expression in the works: “In the Khan’s Dungeon” (1920), “The Execution of Al-Halaj Mansur” (1938), “The Execution of Nesimi” (1941).

Azimzade gave a convincing demonstration of his skill in transmitting psychological portraits and his particular liking for the prominent features in conveying character in his series “One Hundred Characters of Old Baku” series (1937). The endless line of craftsmen, street traders, clerks, teachers, clerics and VIPs, gendarmes and unskilled labourers, fine ladies and governesses, porters and heavies are astonishing in their individuality and familiarity. The image of each representative of old Baku, while simple in portrayal, is notably complete and convincingly expressive. These series are notable for their economy, there is not a single superfluous

“Fərhadın ölümü. Nizami Gəncəvinin “Xosrov və Şirin”
poemasına illüstrasiya”
Kağız, sulu boya, 1933
“Death of Farhad” Illustration from Nizami Ganjavi’s
Poem “Khosrov and Shirin”
Paper, watercolour, 1933

feature and every detail helps to reveal deeper aspects of character. Despite the visual isolation of the character types, they are harmoniously complementary and together embody the colour and variety of the gallery of characters that constituted the society of the time. The social differentiation is seen in their clothing, surroundings, manner, walk and even in their facial expression. Every character created is a real personification of a slice of life and witness to the artist's keenness of observation and knowledge of the subject.

The acute social awareness in Azim Azimzade's images associates them with the poetry of Mirza Alakbar Sabir. This is no coincidence. The artist was the first to illustrate the immortal "Hophopname", a collection of the poet's work, and he did this twice – in 1914 and 1922.

Sabir created a new style in poetry, he wrote very simply and clearly by artfully combining the living speech of the people with literary language

"Pirdə müalicə"
Kağız, sulu boya, 1935
"Treatment at the Shrine"
Paper, watercolour, 1935

making his poetry accessible to the public. In his works, despite their linguistic simplicity, the poet extracted the meaning of the period’s most complicated domestic and international issues. Sophisticated skill and everyday life were blended to great effect in his poems. Using his extensive armoury of descriptive methods Sabir assembled a whole gallery of character types – the conveyors of ignorance and stagnation, the spongers and grabbers who overrode the interests of the nation and its people – the object of his satire. The satirical talent that Azimzade displayed in his painted scenes of everyday life was close to that of the enlightened and democratic ideas of the great poet and political essayist.

It is enough to recall the artist’s illustrations of the poems: “The Ploughman”, “The Worker” and “The Beggar”. In “The Ploughman” the feasting khan addresses insulting words to the farm labourer who works for him:

Adopt a decent tone when speaking to me, hey ploughman,
Shut up, you villain. And don’t you whine, hey ploughman.

“Hacının həyat yolu”
Kağız, sulu boya, 1939
“Haji’s Way of Life”
Paper, watercolour, 1939

“Tarlada işləyən qadınlar”
Kağız, sulu boya, tuş, 1938
“Women Working in the Field”
Paper, watercolour, ink, 1938

In both illustrations and poems the hard-heartedness and arrogance of the wealthy stir contempt and indignation and the plight of the poor induces compassion and a desire to help.

In 1922, 8 years after the first illustrated edition of “Hophopname”, Azimzade added 28 additional illustrations to the 24 originals. They are brilliant interpretation of the poetic characters, as perfectly expressed in the pictures “Hey, Vaiz”, “To the Closing of “Debistan”, “He’s coming. Don’t let him in!” and “Under Threat from the Husband”. There is detailed characterisation of the feasting rich men who treat ordinary people with contempt and who are shown at tables bending under the weight of delicious treats, of unjust rulers, ignoramuses and misers counting gold.

In most of his “Hophopname” illustrations he does not simply copy the literal characters, but interprets them in a creative way and searches for a deeper understanding of the essence of the poem and the spirit of the poetic character. Over-literal renderings of the literary source are scoffed at by the artist in the poem “Dilbar”, in which he makes fun of the poetic clones aping Sabir. Depicting a beautiful girl from the East, who has the eyes of a deer, eyebrows like a bow string, curls like a tangle of snakes,

“Tonqalın üstündən tullanmaq”
Kağız, sulu boya, rəngli tuş, 1937
“Jumping over the Fire”
Paper, watercolour, colored ink, 1937

“Qurban bayramı”
Kağız, sulu boya, 1931
“Gurban Bayram”
Paper, watercolour, 1931

eyelashes like arrows and who stands like a cypress, the artist arrives at a phantasmagorically ugly creature, who bears no resemblance to a human being. The colourful lithographs, without which it is impossible to imagine “Hophopname”, are in Azerbaijan’s golden fund of the art of book illustration.

Continuing to work on book illustrations, the artist contributed to the collection of short stories “My Deer” (1927) and the short story “Letters from Hell” (1930) by Abdurrahim bey Hagverdiyev, Jalil Mammadguluzade’s short story collection “Perhaps it will be Returned”, the narratives “Shrine” and “Sanctuary” by Nariman Narimanov and illustrations to the book “Old Baku” by Huseyngulu Sarabski. The artist designed and illustrated this book himself using the characters of Baku that were so familiar to him. With his pen the artist describes the games commonly played, the traditional holidays and entertainments in very detailed pictures. His thorough knowledge of the literary material and

“Qarabağda su üstündə dava”
Kağız, sulu boya, 1933
“Fighting for Water in Garabagh”
Paper, watercolour, 1933

mastery in creating a harmonious union of text and picture are evident in all his illustrations.

Pictures for Abdurrahim bey Hagverdiyev's "My Deer" collection, illustrating their spiritual anxiety, are of great interest. His pictures for Mammadquluzade's "Perhaps it will be Returned" are full of spontaneity and humour. The album "Shadows of the Past", with 26 double-page pictures, was published in 1937. Here the artist presented the reader with scenes from a provincial capitalist city still holding onto many aspects of feudal relations.

The watercolour "Bahram Gur Hunting", shown at the exhibition dedicated to the millenary of Firdovsi (1934), as well as "Firdovsi Reading Poems to Mazandaran Shah" and "The Poet Reading Poems" also deserve special attention. These paintings, as well as the graphic "Elephant" (1915), recall the old miniatures of the East as Azimzade cleverly deployed the secrets of miniature art and calligraphy. Features of miniature art are reflected in all the artist's works.

His legacy also includes wonderful, spiritual landscapes, poetising the modest beauty of Absheron villages, the charm of old houses along the sea coast that were so dear to the heart of an artist who usually spent his summers there. Among his best watercolour landscapes are: "Fatmai Village",

Əzim Əzimzadənin albomundan
Kağız, karandaş, tuş, 1930
From Azim Azimzade's album
Paper, pencil, ink, 1930

"Heyrbəd. "Məzdək" tamaşasına geyim eskizi"
Kağız, tuş, 1922
"Heyrbad". Costume Sketch for the Play "Mazdak"
Paper, ink, 1922

Əzim Əzimzadə iş başında
Azim Azimzade at work

“A Dacha in Geradil”, “An Abandoned Dacha”, “Turkan village”, “A House on the Sea Coast”, convincing in their truthful evocation of the area’s natural beauty. A lyrical mood and sense of peace pervade the artist’s landscapes, and can also be felt in the pastel-toned palette of the small watercolour images. The artist often met the old people living in these cottages who had acquired wisdom over time and engaged in cordial conversations with them. The picture “In the Dachas of Baku” (1931) illustrates one of those summer evenings when people gather under a mulberry tree and talk contentedly. The special mood is imparted in rich palette and is testament to the artist’s skill with watercolours. The pencil sketches of the artist’s sons in natural surroundings are charming for their modesty, naturalness and the evident deep love for the children. The characters of ordinary people living all around Azerbaijan, whether in Zaqatala, Aghdam, Shusha or Nukha, seem so real in his album sketches of 1935.

"Кечмиш зəманəнин мəишət типajлары" albomundan
Kağız, karandaş, 1935
From the album "Way of Life
of the Characters of the Past"
Paper, pencil, 1935

“Məhəmməd Füzulinin portreti”
Kağız, sulu boya, 1914
“Portrait of Muhammad Fuzuli”
Paper, watercolour, 1914

In his versatile career, Azimzade devoted a lot of time to theatre design. As a theatre artist he produced designs for both classical and modern plays. His first theatre sketches (1919) were for the opera “Ashiq Garib” by Uzeyir Hajibeyov, the play “The Broken Hearth” by Abdurrahim bey Hagverdiyev, and “Gaveh the Blacksmith” by Shamsaddin Sami. In the early 1920s he supervised the literary-art department of the Azerbaijan Drama Theatre and was acquainted with many playwrights. He had a great interest in dramaturgy and he wrote and made the set for “Mirza Rza Karmani” which was staged at the theatre. In the 1920s and 1930s he created the sets for “Haji Gara”, “The Broken Hearth”, “Nadir Shah”, “The Falcon’s Nest”, “Othello”, “Leyli and Majnun” etc. He was also skilled in theatre costumes, as is clear from his watercolour sketches of costumes and characters for Mirza Fatali Akhundov’s comedies,

“Dörd figurdan ibarət
kompozisiya”
Kağız, sulu boya, 1934
“Composition Consisting of
Four Figures”
Paper, watercolour, 1934

the dramas “In 1905” by Jafar Jabbarli and “Sheikh Sanan” by Huseyn Javid, “Shahname” by M. Janan, Hajibeyov’s musical comedy “The Cloth Peddler”, “The Dead” by Mammadguluzade and Muslim Magomayev’s opera “Nargiz”. In 1938 Azimzade made a series of sketches of characters from Akhundov’s five comedies for the playwright’s anniversary. He collaborated with Rustam Mustafayev on designs for the plays of Jafar Jabbarli.

The Second World War, which changed the march of history, certainly could not be ignored by Azimzade’s creativity. This time his skills were put to full use in producing posters agitating against fascism, most importantly in the “Agitation Windows” which continued in the tradition of “Window ROSTA”. From 1941-1943 the artist created more than 50 anti-fascist cartoons notable for their topicality, economy and sharpness. However, the small cast of characters usually featured in close-up made these pictures a different proposition to his pre-war work on domestic themes of greater complexity. Cartoons in his favourite media – water-colour and ink - were distributed as large posters. Especially

“Nizami Gəncəvinin “Yeddi gözəl”
poemasına illüstrasiya”
Kağız, sulu boya, 1934
“Illustration for Poem “Seven Beauties”
by Nizami Ganjavi”
Paper, watercolour, 1934

convincing were his “A Crow with Peacock Feathers”, symbolizing the European countries leaving a bloody trail of crime behind them and “The Fuhrer’s Trophies”, which recalled Vereshchagin’s “Apotheosis of War” in its impact. The most powerful of the posters depicting the terror of fascism were: “The Face of Fascism”, “The Losing Cards”, “The Chained Dogs of Imperialism”, “Shadows of the Barbarians”, “Circus Act”, “Berlin Museum”, “The Two-faced Janus Consigned to the Dustbin”, “The Lion and the Kitten” and others, in which satire, the grotesque, and allegory all sharply express hatred for war and destruction.

Perhaps Azim Azimzade would have stayed in the memory as a talented satirist, caricaturist, poster artist and wonderful book illustrator if he had not been so active by nature, eager to work on exhibitions and other areas of

“İslami cənnət”
Kağız, sulu boya, 1934
“Islamic Paradise”
Paper, watercolour, 1934

public life. In the 1920s he led the Department of Culture at the Commissariat of People's Enlightenment. In 1927 when the 20th anniversary of his creative career was celebrated in Azerbaijan he was named a People's Artist. Many of his works were displayed in various exhibitions in Baku and Moscow, and in spring 1940 his first solo exhibition was organized in Baku's Museum of Art. 1,200 works, produced over 35 years were put on show. In the same year, another solo exhibition was opened in Moscow, where the distinctive creativity of the Azerbaijani artist was welcomed with great interest. The diversity of genre, fine mastering of colour and the artist's amazing artistry and originality was a winning combination.

Azimzade was involved in the opening of an art school in Baku in 1920. He taught there from the opening day until the end of his life; he was its principal from 1932-1937. In 1940 he became the first chairman of the Artist's Union of Azerbaijan. He did not live to see the end of the war. He died in 1943 at the height of his creativity at the age of 63 and left a huge legacy behind him. A major part of the artist's works adorns the graphics collection of the Azerbaijan National Museum of Art.

A Baku street carries the name of the artist and in 1965 the Azim Azimzade House Museum was established, one of the first memorial

“Rəqqasə”

Kağız, sulu boya, 1926

“Dancer”

Paper, watercolour, 1926

“Firdovsi Mazandaran şahının hüzurunda”

Rəngli tuş, sulu boya, 1934

“Firdousi at the Audience with Skah of Mazandaran”

Colored ink, watercolour, 1934

Əzim Əzimzadənin albomundan

Kağız, karandaş, tuş, 1930

From Azim Azimzade’s album

Paper, pencil, ink, 1930

“Fil”
Kağız, sulu boya, karandaş, 1915
“Elephant”
Paper, watercolour, pencil, 1915

museums in Azerbaijan. Sculptor Omar Eldarov created a marble bust of the artist in Icheri Sheher. For some decades Baku’s School of Art, where he taught, has been bearing his name; it is now a college attached to the Academy of Arts. Hundreds of his students and alumni spoke and still speak his name with pride at the thought of being educated at the school whose founders included the great master. Many talented graphic artists: Gazanfer Khaligov, Emir Hajjiyev, Ismayil Akhundov, Alekber Rzaquliyev, Hasanagha Mustafayev, Kazim Kazimzade, Aliagha Mammadov, as well as famous artists Salam Salamzade, Sattar Bahlulzade, Mikayil Abdullayev, Taghi Taghiyev, Hasan Hagverdiyev and Najafgulu Ismayilov, attribute their first professional lessons to the name of their favourite teacher and they rightly consider themselves followers of Azimzade’s creative school.

Eminent art critic Professor Nuraddin Habibov believes that “the formation and development of modern graphic art in Azerbaijan are closely tied to the name of Azimzade. He made a unique contribution to the development of our national visual arts in the 20th century, enriching our graphic art with new genres and characters and gave great impetus to the raising of young artists. For all these reasons, Azim Azimzade holds a place of glory in the chronicles of 20th century Azerbaijan visual arts.”²³

The legacy of Azim Azimzade and his irreplaceable art leaves no one untouched; the artist’s works live on and excite new generations of viewers, artists and art critics with their urgency, their endless variety of theme and true national spirit. The works of the great 20th century artist Azim Azimzade are held in the leading Azerbaijani and international museums and private collections.

Sevda Habibova, Baku, 2013

"Şeyx Sənan" tamaşası üçün Əzranın geyim eskizi
Kağız, sulu boya, tuş, 1929
Costume Sketch of Ezra from
"Sheykh Senan" Play
Paper, watercolour, ink, 1929

"Məzdək" tamaşası üçün II Anuşirəvanın
geyim eskizi
Kağız, sulu boya, 1922
Costume Sketch of Anushirevan II
from the Play "Mazdak"
Paper, watercolour, 1922

"Məzdək" tamaşası üçün Azərneqin geyim eskizi
Kağız, quaş, sulu boya, 1922
Costume Sketch of Azerneq
from the Play "Mazdak"
Paper, gouache, watercolour, 1922

"Məzdək" tamaşası üçün Qubadın geyim eskizi
Kağız, sulu boya, 1918
Costume Sketch of Gubad from the Play
"Mazdak"
Paper, watercolour, 1918

"Məzdək" tamaşası üçün Fərhadın geyim eskizi
Kağız, sulu boya, quaş, 1922
Costume Sketch of Farhad from the Play "Mazdak"
Paper, gouache, watercolour, 1922

"Sərkərdə Səlahəddin Eyyubinin portreti"
Kağız, sulu boya, 1911
Portrait of Captain Salahaddin Eyyub
Paper, watercolour, 1911

ƏZİM ƏZİMZADƏ (1880 - 1943) Qısa tərcümeyi-hal

Əzim Əzimzadə Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyinin ekspozisiyasının ilk açılış mərasimində. 1936

Azim Azimzade at the First Opening of the Azerbaijan National Museum of Art Exposition, 1936

1880-cı ildə - Bakı şəhərində anadan olmuşdur.

1895-1899 - cu illərdə Rus-tatar məktəbində təhsil alıb.

1906 – ci ildə- “Molla Nəsrəddin”, “Baraban”, “Zənbur”, “Tuti”, “Kəlniyyət” və. s , jurnalların səhifələrində satirik qrafik karikaturalarını nəşr etdirməklə Azərbaycan milli satirik qrafikasının əsasını qoymuşdur.

1914 -1922 - ci-illərdə- Ə.Əzimzadə kitab qrafikası ilə məşğul olub və görkəmli satirik M.Ə.Sabirin “Hophopnamə”sinə

illüstrasiyalar çəkib.

1920 -ci-ildən - Azərbaycan Maarif Komissarlığının İncəsənət şöbəsinə rəhbərlik edib. Elə həmin ildən də müxtəlif mövzulu plakatlar nəşrinə başlayıb. Rotter, Şmerlinq kimi görkəmli rəssamlarla çiyin-çiyinə işləyib.

1920 - ci ildən - Azərbaycan rəssamlıq məktəbində pedoqoji fəaliyyətə başlamışdır.

1922 - ci ildə -“Kommunist”qəzeti və “Molla Nəsrəddin”satirik jurnalında baş rəssam kimi çalışmışdır.

Əzim Əzimzadə
Azim Azimzade

Əzim Əzimzadə həmkarları ilə birlikdə
Azim Azimzade with Colleagues

1927 -ci ildə - Yaradıcılığının 20 illik yubileyi ilə əlaqədar “xalq rəssamı” adına layiq görüldü.

1932-1937- ci ildən – Azərbaycan Rəssamlıq məktəbinə rəhbərlik edib.

1940 – cı ildə - Bakıda rəssamın ilk fərdi sərgisi təşkil olunmuşdur.

1940- cı ildə- Yaradıcılığının 35 illik yubileyi ilə əlaqədar Moskvada rəssamın 1200 əsərindən ibarət sərgisi keçirilmişdir.

1940-cı ildə- Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının ilk sədri seçilmişdir.

1943- ci il iyun ayının 16-da - Bakıda vəfat etmişdir.

1968- ci ildə - Rəssamın vaxtilə yaşadığı ev dövlət tərəfindən ev muzeyinə çevrilib.

AZIM AZIMZADE (1880 - 1943) Short Biography

1880 – born in Baku

1895-1899 – studied at the Russian-Tatar School

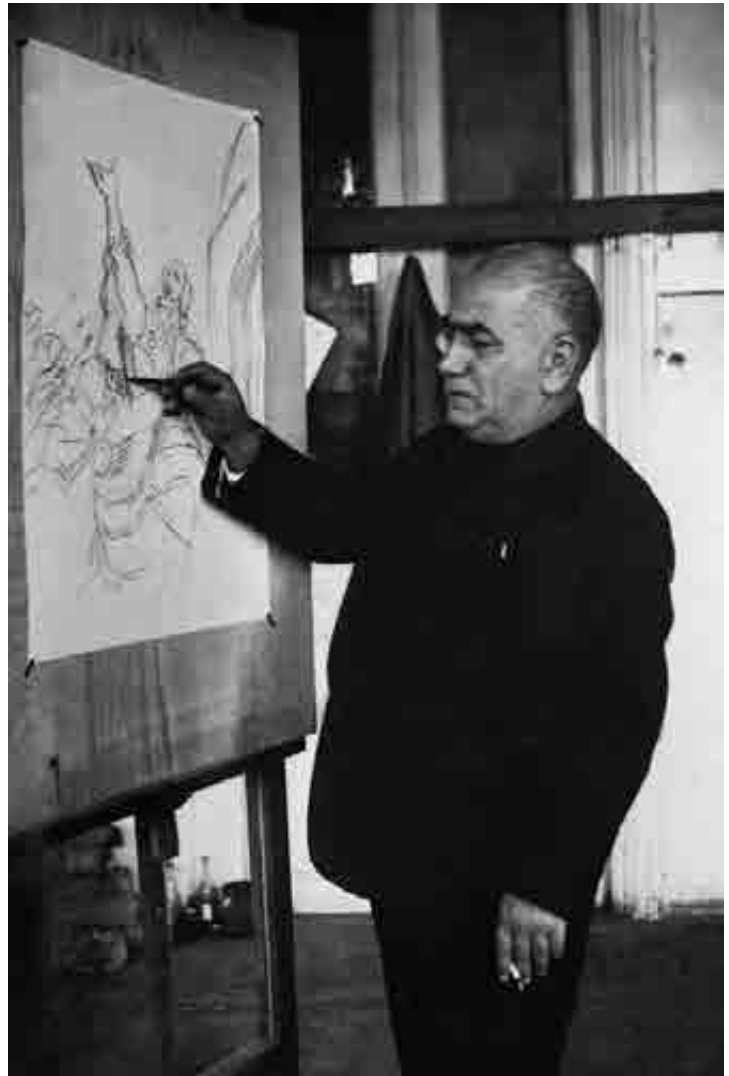
1906 – founded the Azerbaijan school of satirical drawing with his cartoons and caricatures on the pages of the magazines “Molla Nasreddin”, “Baraban”, “Zənbur”, “Tuti” and “Kalniyyat”

1914-1922 – illustrated the book “Hophopname”, a collection of Mirza Alakbar Sabir’s writings

1920 – headed the Art Section of the Azerbaijan Enlightenment Commissariat. Created and printed posters on various subjects. Collaborated with other outstanding artists, including Rotter and Schmerling

Əzim Əzimzadə Abşeronda - bağda
Azim Azimzade in his Absheron country house

Əzim Əzimzadənin pedaqoji fəaliyyəti
Teaching activity of Azim Azimzade

1920 – worked as a teacher at the Azerbaijan High School of Art

1922 – Artist-in-Chief on the newspaper “Communist” and the satirical magazine “Molla Nasreddin”

1927 – awarded the title People’s Artist of Azerbaijan on the 20th anniversary of his artistic career

1932 – established an Art School and headed it

1940 - art exhibition in Moscow of 1,200 works, dedicated to 35 years of artistic creativity

1940 - appointed the first Chairman of the newly-created Artists’ Union of Azerbaijan

1943- died on 16 June

1968 – His home became a House Museum dedicated to the artist

Əzim Əzimzadə Abşeronda - bağda
Azim Azimzade at his Absheron Country House